

Bogățiile și deșertăciunea

– 5:8-6:9 –

Tema acestui pasaj sunt bogățiile. Am impresia că Solomon reia anumite teme introduse în primele două capitole. Despre deșertăciunea bogățiilor ne-a vorbit și în capitolul 2, când ne-a vorbit despre propria sa experiență. Acum el reia această temă, însă nu ne vorbește strict din propria sa experiență, ci la modul general.

Este interesant faptul că Solomon începe acest pasaj cu ideea nedreptății. El nu ne vorbește de nedreptate la modul general, ci despre acele nedreptăți motivate de dorința de înavuțire a oamenilor. Versetele 8 și 9 din acest capitol suportă diferite variante de traducere. Traducerea cea mai coerentă pare a fi propusă de NIV:

Dacă vezi un sărac năpăstuit într-o provincie, și dreptatea și drepturile negate, să nu te miri; pentru că un dregător este supravegheat de unul mai mare decât el, și peste ei amândoi sunt alții și mai mari. Creșterea domeniilor este pentru toți; regele însuși profită de pământuri.

Ecleziastul ne îndeamnă să nu fim naivi și să ne întrebăm: cum este posibil ca într-o anumită provincie dreptatea să fie călcată în picioare în mod flagrant? De ce superiorii judecătorului nu iau atitudine? Răspunsul este că într-adevăr, există unii cu rang mai mare care îl supraveghează, însă și aceștia profită de pe urma acelor nedreptăți. În acest lanț al profitului este inclus chiar și împăratul. În vechime, și în prezent, cele mai multe dispute sunt de la pământ. Pământul a fost și rămâne valoros. Cei mai săraci și lipsiți de putere au fost atât de des nedreptățiți în disputele legate de moșteniri și pământ. Lucru acesta a fost posibil pentru că la nivelul judecătorilor există o înțelegere, o legătură a nedreptății și profitului. Fiecare își primește partea lui. Un judecător face o nedreptate și are un profit. Din acest profit el dă o parte superiorului său și tot așa. Ecleziastul vede că acest lanț al corupției ajunge până la împărat. Ecleziastul nu privește viața în roz, ci așa cum este. Autoritățile au fost și vor fi corupte, și mereu va fi o alianță ascunsă între acestea. În spatele acestei caracatițe a corupției și nedreptății este dorința de înavuțire. Și așa își introduce Ecleziastul noua temă din discurs. El vrea să ne arate mai întâi cât de importante sunt bogățiile pentru oameni. Dorința de a avea mai mult corupe pe cei aflați la putere, și explică majoritatea nedreptăților și relelor de sub soare. Deci tema pe care o va aborda el este una de maximă însemnătate. Nu este ceva care îi privește doar pe unii, ci este o temă relevantă pentru toți oamenii. Dorința de a deveni bogat, de a avea mai mult! Iată ce se ascunde în inima tuturor de sub soare. Dar oare merită să îți dedici viața ca ceilalți 99% din pământeni obiectivului de a avea mai mult?

În versetele care urmează Ecleziastul ne oferă gratuit un nou duș rece cu deșertăciune. El ne va vorbi despre deșertăciunea bogățiilor. Prima observație pe care o face este că

cine iubește argintul nu se satură niciodată de argint. Tot timpul va fi un mai mult. Tot timpul va fi cineva care va avea mai mult și care te va stârni după mai mult. Deci cine iubește argintul nu va atinge niciodată momentul când va fi mulțumit, satisfăcut și împlinit. El va fi mereu chinuit de dorința și pofta de a avea mai mult. Deci de la bun început calea de a căuta fericire prin înavuțire este compromisă, este sortită eșecului și falimentului. Eccleziastul ne va spune mai târziu: *Mai bine ce vezi cu ochii decât frământare de pofta neîmplinite*. Deci cine este mai fericit: cineva care este sărac, dar mulțumit cu ce are, sau un bogat chinuit de dorința de a avea mai mult și plin de invidie față de cei care au mai mult decât el? Cei care caută fericirea pe drumul înavuțirii nu știu că în sufletul lor sunt nevoi care nu pot fi împlinite prin bani. De aceea ei caută și mai mulți arginți. Ei observă că deși s-au îmbogățit peste măsură de mult, tot nu sunt împliniți, și atunci în loc să își pună problema să caute altceva, ei caută mai mulți bani. Problema nu este să aibă mai mulți bani, ci să caute altceva decât banii. Ei nu își schimbă însă obiectul căutării ci caută mai mult din ceea ce deja au. În firea lor pământescă se dezlanțuie o lume fără sfârșit a poftelor. Pofte din ce în ce mai sofisticate, și pentru împlinirea lor este nevoie desigur de și mai mulți bani.

A doua observație este că cine iubește bogăția nu trage folos din ea. El va explica în continuare de ce cel ce iubește averile nu va trage folos din ele. Sunt mai multe motive. Eccleziastul constată că dacă cineva are multe bunătăți el nu se poate înfrupta din toate, ci doar le poate privi. Vor fi alții care se vor înfrupta din acestea. Acest bogat a adunat mai mult decât are nevoie. Având mai mult decât are nevoie peste 99% din averile sale nu vor fi pentru satisfacția lui directă. În schimb, în jurul lui se vor duna foarte mulți oameni: angajați, profesori, rude care vor păpa din bunătățile agonisite de el. Dacă el ar fi decis să adune bogății pentru a da altora, atunci el și-ar fi atins obiectivul. Dar dacă el s-a trudit pentru sine, atunci s-a păcălit singur. El are mai mult decât are nevoie și astfel nu va putea decât să privească ce a adunat. În schimb alții vor păpa din bunătățile adunate de el. Deci, nu era mai profitabil pentru el să se fi trudit mai puțin și să fi strâns cât avea nevoie? I-ar fi rămas atât de mult timp să se bucure alături de cei dragi și de ce a reușit să agonisească. Îți faci o casă cu 20 de camere, dar tu dormi doar într-una. Însă ai nevoie de o mulțime de slujitori care să aibă grijă de casă și pe aceștia tot tu îi plătești. Îți cumperi 20 de mașini. Dar nu poți conduce două în același timp. Însă taxele și asigurările trebuie plătite, precum și oamenii care au grijă de ele. Și exemplele pot continua. Și de câtă trudă a fost nevoie pentru cele 19 mașini și pentru cele 19 camere! Dar dacă ți-ai fi păstrat doar o cameră și o mașină, nu îți era mult mai bine?

Eccleziastul observă că somnul lucrătorului este mai dulce decât al celui bogat. Pe cel bogat nu îl lasă îmbuibarea să doarmă. Și mai târziu vom vedea că nu doar îmbuibarea nu îl lasă să doarmă, ci și grijile, necazul și supărarea. Deci dacă cel sărac doarme mai liniștit decât cel bogat, ce rost mai are să te îmbogățești? Solomon ne deschide ochii să înțelegem că starea de bine nu este direct dependentă de mărimea averilor. Starea de bine ține de ce ai în suflet, și nu de ce ai în buzunar. Solomon îi înțelege foarte bine pe cei

bogați, deoarece el însuși era din numărul lor. Poți avea mai puțin în buzunar și mai mult în suflet. Și în cele din urmă ceea ce contează este ce ai în suflet. Dacă cineva sărac are în suflet bucurie și liniște, și cineva bogat are îngrijorări și supărare, pe cine consideri mai fericit?

Din perspectiva Ecleziastului, siguranța oferită de avere este iluzorie. El observă fragilitatea poziției celui bogat. Oricând poate interveni o întâmplare neprevăzută și nefericită, care să ducă la pierderea tuturor bogățiilor. Și chiar dacă nu ar veni o astfel de întâmplare, oricum va veni moartea. Și cel bogat nu va lua absolut nimic cu el. Toate bogățiile lui vor rămâne pe pământ și alții se vor bucura de ele. Și atunci, de ce s-a mai trudit el? Ce folos are din toată truda lui? Și întrebarea este cu atât mai legitimă cu cât ne dăm seama că munca pentru a aduna aceste averi a fost plină *de necaz, durere, grijă și supărare*. Multe bogății aduc și mulți dușmani, și multe griji. Nu este ușor nici să devii bogat și nici să fii bogat, și aceasta mai ales dacă inima îți este lipită de bogățiile tale. Ecleziastul revine iarăși la tema sa favorită, la singura bucurie a omului de sub soare. Din nou însă insistă că este un har de la Dumnezeu ca cineva să se poată bucura de ce agonisește. El este convins că este un har de la Dumnezeu deoarece a observat că mulți oameni bogați care nu se puteau bucura de averile lor. Să poți sta liniștit la masă și să mănânci și să bei din agoniseala ta este un dar de la Dumnezeu. Dacă Dumnezeu nu ar alunga norii îngrijorării, supărării, invidiei din inima omului acesta nu s-ar putea bucura nici în mijlocul celor mai mari bogății. Deci bucuria nu depinde de cât ai, ci depinde decât de multă bucurie îți aduce Domnul în inimă. Cei care cred că bucuria depinde de mărimea averilor sunt naivi și superficiali în gândire. Bucuria depinde de o atitudine interioară a inimii. Nu de cât ai, ci de cât te poți bucura de ceea ce ai! Iar această atitudine a inimii o poți avea doar din mâna lui Dumnezeu. Deci sursa bucuriei este Domnul și nu mărimea averilor.

Ecleziastul pune punctul pe i în prima parte a cap.6. de fapt oamenii deși aleargă toți după bogății, nu caută bogății, ci fericirea. Ei cred că bogățiile îi vor face mai fericiți, de aceea aleargă după bogății. Dar dacă cineva ar trăi mulți ani, ar avea o sută de copii și ar fi foarte bogat, și totuși inima lui nu i s-ar bucura de ce a realizat și nu ar gusta fericirea, atunci nu ar fi toată viața lui o goană după vânt? Deci fericirea și averile nu sunt tot una. Oamenii sunt atât de îndoctrinați de materialism încât fericirea și banii sunt sinonime. Pentru ei este o mare descoperire distincția dintre cei doi termeni. A avea nu este tot una cu a fi fericit. Iată ne spune Solomon că sunt unii care au și nu se bucură de ce au. Dacă sunt totuși unii care au și se bucură de ce au, nu în faptul că au trebuie să căutăm sursa bucuriei lor, ci în Dumnezeul care i-a făcut să se bucure de ce au.

În finalul acestui pasaj Solomon ne vorbește despre lumea poftelor. Poftele omului nu se împlinesc niciodată. Pe lângă faptul că ni se face din nou foame și din nou sete, atunci când se dezlănțuie poftele din om, niciodată nu va fi destul. Tot timpul va fi un *mai mult*, un *mai vreau*. Din această pricină cine caută fericirea pe calea satisfacerii poftelor cade

într-o mare capcană. Împlinirea unor pofte vor trezi alte pofte și tot așa. Ecleziastul ne îndeamnă la înțelepciune și cumpătare:

Mai bine ce vezi cu ochii decât frământare de pofte neîmplinite.

Dacă știi să te mulțumești cu ce ai, dacă știi să te bucuri de puținul pe care îl ai, ești mai fericit decât toți bogații care mereu tânjesc după mai mult și sunt chinuți de dorința pentru lucrurile pe care nu le au. Deci din nou Ecleziastul insistă: problema nu se pune cât ai, ci cum te raportezi la ceea ce ai. Te poți bucura de ce ai și să fii mulțumit de ceea ce ți-a dat Domnul, sau poți să te lași mereu frământat de pofte neîmplinite. Poftele se războiesc cu sufletul. Ele ne pot defocaliza, duce la compromis, și ne pot fura bucuria și mulțumirea pentru lucrurile pe care Domnul ni le-a dat. Și dacă nu știi să te bucuri când ai mai puțin, crezi că te vei putea bucura cu adevărat când vei avea mai mult? Pavel se dă exemplu în ce privește spiritul mulțumitor față de Dumnezeu indiferent de context:

Nu zic lucrul acesta având în vedere nevoile mele; căci m-am deprins să fiu mulțumit cu starea în care mă găsesc. Știu să trăiesc smerit și știu să trăiesc în belșug. În totul și pretutindeni m-am deprins să fiu sătul și flămând, să fiu în belșug și să fiu în lipsă. (Filipeni 4:11-12).

Compararea cu ceilalți în ce privește lucrurile materiale este iarăși o mare capcană. Mereu casa și mașina vecinului va fi mai frumoasă, mai de dorit. Mereu va fi cineva care va avea lucruri mai bune decât ale noastre. Și astfel, cel rău ne va răpi mulțumirea și bucuria față de ce ne-a dăruit Domnul și ne va face să alergăm după cai verzi pe pereți. Dar nu doar că ne vom umple sufletul cu frământare de pofte neîmplinite, pizmă, nemulțumire și cârtire, dar vom fi gata să acționăm pentru a avea mai mult. Ne vom pierde răbdarea și vom începe să facem compromisuri. Primul compromis va fi legat de timp. Timpul nu va mai fi al Domnului, care ne-a răscumpărat în totalitate prin jertfa de mare preț a Fiului Său, ci va deveni al nostru și va fi folosit să obținem mai mult. Ne vom lăsa robiți de un serviciu mai bine plătit sau ne vom lua și o a doua slujbă. Timpul de părtășie cu Domnul va fi primul sacrificat, apoi timpul cu Biserica, apoi cel cu familia. Nerăbdători să avem mai mult peste noapte și nedispuși să așteptăm vremea Domnului și timpul hotărât de El pentru anumite binecuvântări materiale vom lua decizii pripite și neînțelepte făcând împrumuturi prea mari. Apoi, ne vom umple de îngrijorări și frustrări legate de plata ratelor. Ne vom plânge că salariul e prea mic, că Domnul nu poartă de grijă cum a promis și vom căuta un serviciu „mai bun”. Pentru acest serviciu salvator vom fi dispuși să facem și mai multe compromisuri. Vom fi gata să mințim, să lingușim, să ne pierdem onestitatea, să nu fim corecți cu colegii care ne-ar putea fura postul. Teama de a pierde acest serviciu mântuitor ne va chinui. A cădea în capcana de a aduna averi sub soare, nu începe neapărat cu gândul de a fi miliardar. Primul pas este de a nu fi mulțumitor cu ceea ce ai și a-ți dori, în mod idolatru, puțin mai mult. Apoi, totul va urma de la sine. Porunca a 10 – a ne este dată spre binele nostru, pentru a ne feri de acest lanț fără sfârșit al frustrării și neîmplinirii:

Să nu poștești casa aproapelui tău; să nu poștești nevasta aproapelui tău, nici robul lui, nici roaba lui, nici boul lui, nici măgarul lui, nici vreun alt lucru care este al aproapelui tău. (Exod 20:17).

Noul Testament condamnă goana după avere și o consideră un mare pericol. În cele din urmă Însuși Mântuitorul a fost vândut de Iuda, deoarece acesta era iubitor de bani. Isus vorbește adesea împotriva iubirii de bani. Pavel își încheie prima epistolă adresată lui Timotei atrăgându-i atenția față de iubirea de bani:

Negreșit evlavia însoțită de mulțumire este un mare câștig. Căci noi n-am adus nimic în lume, și nici nu putem să luăm cu noi nimic din ea. Dacă avem, dar, cu ce să ne hrănim, și cu ce să ne îmbrăcăm, ne va fi de ajuns. Cei ce vor să se îmbogățească, dimpotrivă, cad în ispită, în laț și în multe poște nesăbuite și vătămătoare, care cufundă pe oameni în prăpăd și pierzare. Căci iubirea de bani este rădăcina tuturor relelor; și unii care au umblat după ea, au rătăcit de la credință, și s-au străpuns singuri cu o mulțime de chinuri. Iar tu, om al lui Dumnezeu, fugi de aceste lucruri, și caută neprihănirea, evlavia, credința, dragostea, răbdarea, blândețea. (1 Tim. 5:6-11).

Apocalipsa ne prezintă o lume amăgită de spiritul Babilonului, un Babilon care trăiește în lux și risipă și mereu dorește mai mult. Biserica este chemată să se delimiteze de acest spirit, iar Mântuitorul ne indică faptul că tocmai acest spirit ar putea adormi Biserica și să o facă să își piardă dimensiunea de veghere spirituală și să nu fie pregătită pentru venirea Sa:

Luați seama la voi înșivă, ca nu cumva să vi se îngreuneze inimile cu îmbuibare de mâncare și băutură, și cu îngrijorările vieții acesteia, și astfel ziua aceea să vină fără veste asupra voastră. (Luca 21:34).

Perspectiva atât de lucidă a Ecclesiastului asupra bogățiilor ne ajută atât de mult. Înțelegem că și aceasta este o deșertăciune și goană după vânt, că ele nu ne pot oferi fericirea. Și în cele din urmă, noi căutăm fericirea, nu să devenim bogați. Și dacă bogățiile sunt deșarte și nu aduc fericirea, de ce să ne mai trudim atâta pentru ele, de ce să le mai poftim și de ce să facem atâtea compromisuri de dragul lor? Scriptura nu ne spune că este rău în sine să fii bogat. Iată că și Ecclesiastul ne spune că uneori Domnul vrea să dea cuiva bogăție și slavă. El nu ne spune însă cu ce scop face Domnul acest lucru. Scopul este deslușit de alte pasaje din Scriptură, ca cel cu mana din Exod și explicat în 2 Corinteni când Pavel îi îndeamnă pe corinteni la o dărnicie cu inimă largă:

După cum sporiți în toate lucrurile: în credință, în cuvânt, în cunoștință, în orice râvnă, și în dragostea voastră pentru noi, căutați să sporiți și în această binefacere. Nu spun lucrul acesta ca să vă dau o poruncă; ci pentru râvna altora, și ca să pun la încercare curăția dragostei voastre. Căci cunoașteți harul Domnului nostru Isus Hristos. El, măcar că era bogat, s-a făcut sărac pentru voi, pentru ca, prin sărăcia Lui, voi să vă îmbogățiți. În această privință vă dau un sfat. Și sfatul acesta vă este de folos vouă. Care,

de acum un an, cei dintâi ați început nu numai să faceți, ci să și voiți. Isprăviți dar acum de făcut; pentru ca, după graba voinței să fie și înfăptuirea, potrivit cu mijloacele voastre. Pentru că, dacă este bunăvoință, darul este primit, avându-se în vedere ce are cineva, nu ce n-are. Aici nu este vorba ca alții să fie ușurați, iar voi strâmtorați; ci este vorba de o potrivire: în împrejurarea de acum, prisosul vostru să acopere nevoile lor, pentru ca și prisosul lor să acopere la rândul lui, nevoile voastre, așa ca să fie o potrivire, după cum este scris: Cel ce strânsese mult, n-avea nimic de prisos, și cel ce strânsese puțin nu ducea lipsă. (Cor.8:7-15)